



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Commentaria Vetustissima & profundissima Super Canticvm Canticorum Salomonis Qvod Hebraice Dicitvr Sirhasirim

Wolbero <de Sancto Pantaleone>

Coloniae Agrippinae, 1630

Versvs VII. Indica mihi quem diligit anima mea vbi pascas, vbi cubes in meridie, nevagari incipiam post greges sodalium tuorum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10027

sunt substantiam concupiscat. Per hos etenim sensus corporis quasi per fenestras quasdam exteriora quæque anima respicit, respiciens concupiscit: hinc Ieremias ait, *ascendit mors per fenestras vestras, ingressa est domus vestras.* Mors quippe per fenestras ascendit, & domos ingreditur, cum per sensus corporis concupiscentiâ veniens habitaculum mentis intrat.

Aduersariâ ergo potestates mentem terrenis actionibus occupatâ faciunt suimet negligentem esse, dum per dissolutionem exteriorum operum, cogunt eam in animæ suæ custodia minimè stare, vt merito possit dicere, *filij matris meæ pugnaverunt contra me, posuerunt me custodè in vineis, vineam meam non custodiui.* Quia vero in omnibus aduersitatibus siue periculis, non tantùm ab extraneis quantùm à fratribus sibi illatis, Ecclesia vniuersalis siue particularis, siue quælibet anima fidelis quodam dubietatis æstu affligitur, eò quod multi fidem nomine tenent, & non sit facile discernere qui verè fideles sint, ad Dominum Sponsumq; suum conuertitur, cuius adiutorium pro gratia discretionis huiusmodi flagitans subsequitur oratione deprecatiuâ dicens, *Indica mihi quem diligit anima mea, vbi pascas, vbi cubes in meridie.*

Oratio deprecatiua

VERSUS VII.

Indica mihi quem diligit anima mea,

vbi pascas, vbi cubes in meridie, ne vagari incipiam post greges sodalium tuorum.

TRIBVS modis dicitur Deus indicare, videlicet re, intellectu, voce. Re quidem, quando dubiæ menti, quid eligendû vel quid tenendum sit alicuius virtutis suæ signo manifestat: nam hoc modo vt populum seditiosum à murmure compesceret, cum inter duodecim virgas, quas de singulis tribubus accipi, & in tabernaculo fœderis poni iussit, sola Virga Aaron in tribu Leui floruisse & fructum protulisset, in præfagium futuræ nobilissimæ successionis, ex qua illa singularis natiuitas per Mariâ Virginem administranda erat, quia ipsum Aaron cum suâ sobole in Sacerdotium elegisset, qui specialiter ad offerenda sacrificia Deo appropinquaret, & in sancta sanctorum introiret, hoc signo indicauit.

Tribus modis Deus dicitur indicare.

Num. 17.

Virga Aaron florida quid præfigurauerit.

Porro intellectu indicat, quando mentem alicuius occulta inspiratione tangens, quid melius agendum eligat, eius intellectui reuelat. Vnde cum Dauid Rex nomine præmonente cogitaret domum Domino ædificare non displicuit Deo, sed potius placuit, quia quamuis eum hoc suo tempore facere prohiberet, (eo quod vir sanguinum esset,) causam tamen non improbauit, quin imò tanto & reuerentiâ præmio dignam iudicauit, vt ei promitteret filium suscitaturum, quem tantæ

2. Reg. 8.

2. Reg. 16.

E pacis

2. Reg. 7.

pacis innocentiae, & sapientiae prae-rogatiua sublimari deberet, vt ad tale opus peragendum idoneus existeret. Insuper hanc eius bonam & sibi placitam voluntatem Deus remunerare volens, *prædicens, inquit, prædico tibi, quod domum tibi edificabit Dominus.* Vt ergo Deus ostenderet quod hoc sibi placeret, quod ei per intellectum indicasset, non solum hoc quod cogitauit non prohibuit, verum etiam vt ipsa domus magnæ æstimationis & virtutis in toto mûdo fieret, suâ gratiâ adiuuit.

Voce autem Deus indicat, nunc per seipsum, nunc per alios: per seipsum quidem, sicut ad Abraham & Moysen cæterosque Prophetas locutus est; per alias verò, veluti cû per ipsos Prophetas primò, deinde per Apostolos cæterosque credentes, quibus sua præcepta alijs annuntianda commisit, quid suæ voluntatis, quid eorum salutis esset indicauit.

Secundum tres indicandi modos assignatos, Deus ad hæc quadrupliciter indicat.

Primus in dicandi modus, fit re & intellectu.

Dan. 7.

Rursus secundum hos modos, quadrupliciter dicitur Deus indicare, videlicet; aliquando re & intellectu, interdum re & voce, plerumque intellectu & voce; nonnunquam verò simul, & re, & intellectu, & voce. Re quippe & intellectu indicat, quando scilicet aliquid rerum ostensione præsignat, sed quidnam sit quod præsignat, ei cui hoc ostendit statim per intellectum præsignat. Hinc est quod cum Danieli diuersitates & qualitates fu-

turorum regnorum per diuersas similitudinis bestiarum ostenderentur, quædam nisi angelo docente non intellexit: quædam verò post res visas statim per se intellexit, sicut quodam loco post ostensas sibi rerum similitudines statim subdit, & ego inquam intelligebam, Dan. 8. Et in alio loco, *verbum reuelatum est Danieli cognomento Balthasar, & verum verbum & fortitudo magna, intellexitque sermonem.*

Re autem & voce dicitur indicare, quando aliquid re prænuntiat, & quid significet, voce pronuntiat, sicut cum Petro stupendam piscium capturam dedisset, causam protinus huius miraculi aperuit, *noli inquam timere, ex hoc iam homines eris capiens.* Luc. 8.

Porrò intellectu & voce indicat, quando alicui voluntatem suam dat intelligere, & quia hoc sua intellexerit inspiratione apertâ comprobatur voce. Hinc est quod Iacob in Aegyptum descensurus, cum intellexisset, quod non sine voluntate, & dispositione Dei actum esset, vt Ioseph promitteretur, non consulto pro hoc Deo, sicut Scriptura refert, *profectus est cum omni domo suâ, & venit ad puteum iuramenti, mactatisque ibi victimis Deo Patris sui, audiuit eum per visionem dicentem sibi, Iacob Iacob; qui respondit, assum; & ait, descende in Aegyptum; ne timeas, faciamque te ibi in gentem magnam. Ecce quod iste*

Secundus, re & voce.

Luc. 8.

Tertius, intellectu & voce.

Gen. 64.

iste

iste intellexerat diuinæ voluntatis esse, diuina quoque vox attestata est, se ei hoc per intellectum indicasse.

Quartus, re,
intellectu
& voce.

Simul vero & re, & intellectu & voce indicare videtur, quando aliquid aliquo præcedente signo insinuat, cuius subiecti signi causam capabilis videntis sensus per Spiritum intellectus pensat, quam ipsius author causæ voce quoque subsequente confirmat. Denique Esaias cum officium prædicationis suscipere metuens diceret, *va mihi quia tacui, quia vir pollutis labijs ego sum, & in medio populi polluta labia habentis ego habito*; signo sibi à Deo dato, quod ostendit, dicens, *& volauit ad me vnus de Seraphin, & in manu eius calculus quem forcipe tulerat de altari, & tetigit labia mea dicens, ecce tetigi hoc labia tua, & auferetur iniquitas tua, & peccatum tuum mundabitur*, gratiæ vocantis in se dignationem intellexit; & cum diceret Dominus, *quem mittam & quis ibit nobis?* voluntati diuinæ reuerenter attendit, moxque se humiliter & officiosè admittens, ecce ego inquit, *mitte me*. At Dominus quod per rem præsignauerat, & per intellectum aperuerat, voce quoque comprobauit, vt ad prædicandi officium Prophetam institueret; *Vade inquit, & dices populo huic, Audite audientes me, & nolite intelligere, & videte visionem, & nolite cognoscere*.

Aliquo ergo modo præscripto-

rum modorum, postulat Ecclesia siue quæuis Deo placens anima indicari sibi gratiam necessariæ discretionis, vbi possit & debeat agnoscere placitam mansionem diuinæ dignationis, *indica, inquit, mihi quem diligit anima mea*. Non passim, inquit, non leuiter, & quasi modicum pensi habeat, accipiendum est ô Domine hoc tuum indicare; & ideo non cui libet, sed mihi quæ te diligo huius gratiæ munus concede; quia ad sensum huius subtilitatis sola vis proficit contemplatiuæ charitatis.

secundum aliquem modum ex his quatuor Anima fidelis petit sibi indicari, mansionem diuinam.

Et quid indicabis? videlicet, *vbi parcas, vbi cubes in meridie*. Quinam sunt quas pascit Deus, nisi hi quos ipse deducit, & in virectis virtutum exponit, vbi diuersas sanctitatis species colligant, quarum salubritas animæ sanitatem conferat, morbos depellat, & ad omne opus bonum efficacem hominem constituat. Sed quæ sint istæ species tanti vigoris, vt tam fortem, tam pulchrum, tam gloriosum hominem perficiant, luce clarius est, videlicet humilitas, patientia, obedientia, castitas, munditia corporis & animæ, mentis incorruptio & carnis mortificatio, contemptus sæculi & timor Dei, postremò charitas ipsa Dei & proximi, sine quâ nullius erit efficaciam omnium istarum confectio specierum. Iudicio sunt hæc scire cupienti qui & quales sint quos pascit Deus,

Quos dicitur Deus pascere.

Sanctitatis diuersæ species quæ sunt.

E 2 quod

Signa eorum
quos pascit
Deus.

Ioh. 10.

quod eius scilicet veri Pastoris oues
sint, de quibus ipse dicit, *oues meae
vocem meam audiunt, & ego Dominus
agnosco eas*; vt has oues suas compro-
bet qui vocem eius audiunt, & ideo
oues sint quia audiunt, quarum ta-
le audire & esse sit eius agnoscere.
Sicut è contrario qui non audiunt,
nec oues quoque sunt, cum magis
sint *sub vestimentis ouium lupi rapaces*,
de quibus dicit, quia *à fructibus eorū
cognoscetis eos*; quorum non audire
nec esse, est eius non agnoscere;
sicut ipse talibus dicit, *non noui vos*,
Math. 25. *discedite à me maledicti in ignem aeternum.*

Matth. 7

Math. 25.

Locus in
quo Deus
pascit quis
sit.

I. Cor. 2.

Locus in
quo Deus
pascit nō est
vniiformis;
& vnde.

Diversi præ-
dicandi mo-
di ex dupli-
ci modo vi-

Locus ergo vbi pascit quos pas-
cit Deus sunt prata siue virecta vir-
tutum, spiritualium quoque pascua
doctrinarum, vbi inueniuntur &
agnoscuntur, qui sint oues Domini
& qui non sint, quia qui secundum
Spiritus sunt, quæ Spiritus senti-
unt; *animalis autem non percipit ea quæ
sunt spiritus Dei.*

Hæc autem pascua in quibus De-
us pascit quoscunque pascit, non v-
niformia propter duplicem modū
viuendi scilicet & docendi, quam-
uis vtrobiq̄ue per se quidem sint e-
adem: nam vna dicitur bona vita,
altera bona scientia, in subiectis ta-
men in quibus sunt, & de quibus
prædicantur, diuersa sunt propter
diuersas gratiarum distributiones;
quia vnus quidem prædicatur hu-
milis, alter mansuetus vel mitis; iste
patiens, ille obediens; alius castus,
atque alius misericors vel largus, si-

ue aliud aliquid huiusmodi, quod
ad modum benè viuendi pertinet.
Alterâ vero in parte quæ est bona
scientia, de hoc quidem subiecto
prædicatur, quia bonus orator siue
prædicator est; de illo verò quia
bonus interpret siue expositor est;
de alio, quia peritus artium libera-
lium est, siue aliud aliquid quod
attinet ad modum benè docen-
di.

Ipsa quoque particulariter præ-
dicata suscipiunt magis & minus,
dum ex hac parte alius alio est hu-
milior, alius alio patientior, alius a-
lio castior, siue quodlibet aliud,
quod honestæ vitæ magis & minus
accidere potest. Porro ex altera
parte alius alio doctior, alius alio e-
loquentior vel eruditior, siue aliud
quodlibet, quod etiam scibili a-
nimæ magis & minus accidere
potest.

Quamuis ergo in huiusmodi pas-
cuit, in quibus pascit Deus quos pas-
cit, nō simpliciter sed multipliciter,
ea quæ diximus sit diuersitas, in ipsa
autem diuersitate magis & minus
accidat, hi tamē qui pascuntur, licet
propter donorum diuersitatem &
mensurâ non æqualiter pascuntur,
oues tamen Domini omnes sunt &
dicuntur; Quia sicut stella ab stel-
la cum differt in claritate, omnes
tamē stellæ sub vno continētur fir-
mamento, ita multæ quidem San-
ctorum sunt differentiæ, propter
differentes quæ in eis sunt virtutes,
omnes tamen ad vnum Dei reg-
num

uendi &
docendi ex
parte subie-
ctorum.

Particulari-
ter prædica-
ta suscipi-
unt magis
& minus.

Comparatio
stellarum &
Sanctorum.

Ezech. 34.

num pertinere noscuntur. Vnde cū Dominus per Prophetā diceret, ecce ego ipse requiram oues meas, & visitabo eas sicut Pastor visitat gregem suū, in die cum fuerit in medio ouium suarum dissipatarum, subdit paulo post, in riuis & in cunctis sedibus terræ & in montibus Israel erunt pascua eorum. Riui ex fontibus prodeunt, pascua vero terræ humilia, montium sublimia sunt.

Quid per riuos, pascua, & montes significetur.

Quid ergo per riuos, nisi quædā facta & dicta, q̄ ex magnis Patribus quasi ex fontibus profluunt? quid autem pascua terræ nisi leuiora diuinorum præceptorum documenta? quid verò per montium pascua nisi sublimia diuinorum mysteriorum sacramenta? Proposuit itaque Deus ouibus suis, magnis & paruis, infirmis & fortibus pascua vtriusq; competentia sexra vtrorumque capacitatem, quatenus & parui & infirmi habeant, vnde ad æternam vitam nutriantur, & confortentur; magni verò & fortes vnde proficiant & fatientur. In talibus sane ouibus suis, quas & in quibus hoc modo pascit Deus, ipse sibi requiem parat, vt in eis suæ indignationis gratia cubet & requiescat, in quibus tunc cubare & requiescere dicitur, quando eorū pijs actibus delectatur. Vnde per prophetam, super quem, inquit, requiescam nisi super humilem & quietum & trementum sermones meos? Quo contra in reproborum mentibus laborare dicitur, quando eorum prauis actibus qua-

Deus ouibus suis proponit pascua competentia.

In quibus Deus cubit, & quomodo.

Esa. 66.

Quomodo Deus in prauorum mentibus laborat.

si fatigatur. Vnde cum quibusdam peruersis Propheta diceret, laborare fecistis Dominum in sermonibus vestris, & illi responderent, in quo eum fecimus laborare? in eo, ait, quod dixistis, omnis qui facit malū bonus est in cōspectu Domini, & talis ei placet. Diuinitas ergo quæ à cordibus prauorū peruersis eorum actibus exasperata & quodammodo lassata repellitur, spiritus enim sanctus, sicut scriptum est, disciplina effugiet fictum, & auferet se à cogitationibus quæ sunt sine intellectu, & corripietur à superueniente iniquitate, cuius repulsio illorum est abiectio, ea nimirum in sanctorum mentibus, quorum pijs actibus inuitatur & suscipitur, suauiter & quasi delectabiliter cubat & requiescat, cuius susceptio illorum est electio.

Malach. 2.

Rogat ergo Ecclesia vel sancta anima indicari sibi, vbi pascat & vbi cubet sponsus & hoc non quocūque tēpore sed in meridie. Cum hoc loco meridies iuxta anagogen solummodo accipi debeat, primò cōsiderare libet, quod, quibusue modis dicatur dies, & quot quæuē partes sint diei, vt his præcognitis, quem sensum expeditionem, significatio diuersa contineat, alieno relinquamus iudicio.

Cur sponsus dicatur cubare in meridie. Meridies hic anagogicè dicitur tantum.

Videtur autem dies non simpliciter dici propter diuersas significationis formas, vt propter nominis cōmunionem, rationis autem siue definitionis diuersitatem vim æquiocationis obtineat.

Dies diuersimode dicitur, & diuersas habet partes.

Quis dicatur dies naturalis, actualis, intellectualis, & æternalis. Ponamus ergo vt quatuor sint dici formæ, quarum prima quidem dicatur dies naturalis, sequens verò ad prioris constituta formam, non absurdè nuncupetur dies actualis, tertia verò quæ sola rationis luce constat, non incongruè appelletur dies intellectualis, porro vltima quæ nunquam deficit & sola tempore caret, inque sui immutabilitate fixa perstat, congruentissimè scribatur dies æternalis. Et vna quidem est vitæ humanæ subsidium, altera componendæ vitæ exemplum, tertia discernendæ vitæ speculû, quarta quæ & vltima benè consummatæ, vitæ præmium.

Dies naturalis, actualis, & intellectualis in tres diuiduntur partes, mane, meridiem & vespeream.

Dies naturalis non est huius loci proprie.

In die naturali quid sit mane, meridiem & vespeream.

Constituamus vt harum quæque in tres diuidatur partes, videlicet in mane, meridiem & vespeream exceptâ solâ vltimâ, quæ semper temporis expers fuit, & est, & erit; esse quippe eius & incomparabile deus est ipse Deus.

Et prima quidem quæ est naturalis nihil ad præsentem attinet locum, nisi quod cæteræ duæ tantum, vltima quippe vt diximus sine tempore est, ad eius constituuntur formam.

In naturali igitur die mane est primus solis exortus, qui paulatim ascendendo succrescens meridiem efficit circa mediam diem, quæ fit in eo loco vltra quem Sol non progrediens quasi in centro figitur, atque inde iterum descendendo decrescens, vespeream efficit circa fi-

nem diei, qui est totus solis occasus.

Ad huius autem dici formam instituitur ille, quem appellauimus actuali ab exordio mundi vsque ad finem eius; cuius mane fuit tempus illud ante legem quo tantum naturali lege homo utebatur, meridiem autem sub lege & gratia, quando & naturali & scriptâ lege instruebatur; porro vespeream tempus vltimi iudicij quando & pro naturali & pro scripta lege iudicabitur, siue ad vitam siue ad mortem.

Ante legem quippe, per naturalem legem mane habebat, id est principium quoddam discretionis, duce ratione quâ videre & agnoscere posset, quantum brutis animalibus præstaret, quando bonum & malum discernere nosset; ad summum autem considerare & intelligere, nullam creaturam se ipsam posse creare, sed esse quoddam increatum, quod omnia quæ facta sunt iusserit fieri, & quantum excellentius illud & gloriosius esset omnibus creatis ex ipsius creaturæ pulchritudine & vtilitate aduertere; atque ab hoc inexcusabilem fore, si honorem creatori debitum creaturæ deferret.

Sed cum lex illa naturalis in quibusdam obruta esset consuetudine peccandi lex scripta est data quæ prohiberet & coerceret peccantes, ex quâ meritum cuiusque cõstaret, dum aut obseruatio eius causa esset remunerationis, aut præuaricatio causa damnationis. In quibusdam

vero

In die actuali quid sit mane, meridiem & vespeream.

Quid homo poterit ex lege naturali.

Quid homini contulerit lex scripta.

Aliqui lege scripta non eguerunt

vero adeo viguit lex ipsa naturalis, vt scripta lege non indigerent, dum ipsi sibi lex essent, & ostenderent opis legis scriptum in cordibus suis, & sine lege existentes ea qua legis sunt facerent testimonium, reddente eis conscientia ipsorum in die quo iudicabit Deus occulta hominum. Vbi autem ad legem naturalem accessit lex scripta, post mane facta est quasi meridies, quia hi quibus Sol iustitiæ iam exortus erat, dato sibi mandato siue veteris siue nouæ legis, tanto feruore charitatis erga Deum vtrobique accensi sunt, vt magis obligerent mori, quam præscriptæ sibi à Deo legis honestatem præuaricari.

Exempla animi fortis in lege scripta.

Num. 25.

Hoc videre licet in illis feruētissimis vtriusque legis æmulatoribus qui fortissimum zelum habuerunt siue pro defendendâ, siue pro coniurâda lege sanctâ, quorum, exempli gratia, vnus fuit in veteri lege Phinees filius Eleazari, qui v indicauit legem occidendo eos, qui præuaricatores legis extiterant: Mathathias

1. Mach. 2.

quoque & filij eius qui legem defendebant, & septem fratres, qui magis

2. Mach. 7.

eligerent obseruando legem mori, quam præuaricando viuere. Quid ergo dicemus de illis gloriosissimis & fortissimis pugnatoribus in nouâ lege, Apostolis videlicet & eorū sequacibus in quibus tantus erat feruor diuinæ charitatis, tantus zelus rectitudinis vt pro fide, pro iustitia, pro veritate omnia aduersa perferre, omnium mortium genera subire, postremò in ipsa morte oc-

Lex noua homini quid contulerit.

cumbere non dubitaret: De quibus Apostolus, sancti, inquit, ludibria & verbera experti, insuper & vincula & carceres, lapidati sunt, secti sunt, tentati sunt, in occisione gladij mortui sunt. Nunquid omnes isti sub lege, siue sub gratiâ, in meridie non fuerunt, quando tantum ardorem tentationis in corpore & corde pertulerunt? Magnos nimirum actus illius meridiei dupliciter æstuantis, quia & mens illorum æstuabat feruore sanctæ charitatis, & corpus affligebatur æstu multæ tribulationis.

Heb. II.

Æstus alius corporis alius cordis.

Vespera quoque quæ est tempus vltimi iudicij, decernere debet huiusmodi emeritis tyronibus, pro æstu laboris refrigerium & requiem, quibus à Rege cælesti pro cuius amore defudauerunt, dabitur æternæ remunerationis donatiuū, videlicet illud generalissimū, indeficiēs & incommutabile bonum, quod est ipse Deus Deorum. Nam hoc est Dei remunerare, se ipsum electis suis dare.

In vespera quomodo detur requies, pro æstu laboris.

Porro ille intellectualis dies, eisdem quas supra posuimus partibus non inconuenienter constat, quia in cuiusque sensu, qui splendore & calore virtutū viget, quasi quoddam mane est boni operis inchoatio; meridies autem bene inchoati operis per incrementa & profectū sanctitatis perfectio; vespera verò benè inchoati, melius perfecti operis optima ad finē vsque completio. Dies iste in vnoquoque sapiente ipse intellectus est, q̄ ea q̄ circa se sunt siue

In die Intellectuali quid sit mane, meridies & vespera.

siue in cogitatione, siue in opere di-
iudicat & discernit, quia in lumine
est & videre potest, quid sibi sit a-
gendum, quidve vitandum; *qui au-*
tem in tenebris ambulat, nescit quo eat,
quia tenebrae excacauerunt oculos eius,
ideoq; opera eius opera sunt tenebrarum;
qui quoniam diem istum, id est, in-
tellectum non habet, parum distare
ab irrationabilibus dicitur, propter
irrationabiles, & quasi bestiales
quosdam motus actuum prauorū.

Ioh. 12.
Esa. 6. &
29.

Carens
die intelle-
ctuali crea-
tura irratio-
nali assimi-
latur.

Huius intellectualis diei quasi
primordia lucis sunt prima hone-
statis opera adhuc parua & tenuia,
sed cum assiduitate percreuerint, &
quendam ex eis calorem animus
conceperit, ipso calore paulatim
augmentum capiente in totam di-
uinæ charitatis exardescit plenu-
dinem tanquam huius diei meridi-
em, quando clarior lux intelligen-
tiæ aperitur, ita vt iam nihil in ter-
renis libeat, sed totus in Dei amore
feruescat. Vnde Psalm. vt huius di-
ei mane meridiq; describeret, di-
cit, *concaluit cor meum intra me, & in*
meditatione mea exardescit ignis: ac si
patēter dicat; iam pridem per desi-
derium boni operis mens mea con-
caluit, sed quia huius meditatione
mandatorum Dei, ab imis ad super-
na per contemplationem quotidie
ducitur, non iam tantum calet, sed
tota in amorem conditoris sui igne
charitatis ardet.

Pf. 38.

Mane &
meridies in
die intelle-
ctuali nihil
profunt sine
vesperā.

Vespera autem huiusmodi diei
est boni operis vsque ad finem vitæ
consummatio, nec quicquam præ-

cedentes partes conferre poterunt, *Matt. 24.*
si hæc vltima defuerit, *qui enim perse-*
uerauerit vsque in finem, hic saluus erit.

Vnde psalmista, *eleuatio, inquit, ma-* Ps. 140.

nuum mearum sacrificium vespertinum:
ac si alijs verbis dicat, principium
siue profectus operum meorum,
tunc & Deo sacrificium, si in eorum
studio diem clausero extremum. Et
præcepto legis cauda hostiæ in sa-
crificio iubetur offerri; in caudā
quippe finis est corporis. *Et ille bene*
immolat, qui sacrificium boni operis ad
finem debite perducit actionis. Hinc Io-
seph inter reliquos fratres thalarem
tonicam habuisse describitur, *tunica*
quippe vsque ad thalum est opus bonum
vsque ad consummationem

Cauda in sa-
crificio cur-
olim offerri
mandata.

Exod. 29.]

Leo. 3.

Tunica tala-
ris Ioseph
quid figura-
uerit.

Gen. 37.

Est igitur intellectualis diei ma-
ne; virtus inchoatiua; meridies au-
tem, virtus perfectiua: vespera, vir-
tus contemplatiua. Suscipit autem
huiusmodi dies magis & minus,
iuxta triplicem temporalis incre-
mēti in homine qualitatem: in pue-
ritia enim minor est intellectus, in
iuuētute maior, in senectute maxi-
mus. Nam quod reliquum fuerit, in
multis deficit, velut in decrepitis,
qui aliquando sensu repuerescere
videretur. Est autem pueritia siue a-
dolescentia quoddam mane quasi
solis exortus; iuuetus quædam me-
ridies quasi solis altissimus ascensus
& feruentissimum tempus, sicut &
eas ætas maximi caloris est & robo-
ris, senectus autem quædam vespe-
ra quasi solis ab alto axe descensus
& caloris defectus, sicut & illa

Dies intel-
lectualis
suscipit ma-
gis & mi-
nus, & quo-
modo.

Pueritia ma-
ne, iuuentus
meridies cū-
ctus vespe-
ra est.

ætate

ærate homo à calore iuuentutis deficit.

Siue ergo intellectus distinguitur, per ætatē momenta, siue in ipso intellectu distinguitur per operum incrementa, dies intellectualis non absurdè dici potest, vt hoc sit quod Psalmista dicit, *vespere, & mane, & meridie narrabo & annuntiabo*, ac si dicat, & in pueritia & in iuuentute & in senectute siue ætatis siue intellectus tanquā mane, meridie vesperare docendo & operando rectè viuendi regulam annuntiabo.

Psal. 54.

Dies æternalis solam habet meridiem.

Vltima sanè forma dici quam æternalem diximus istarum trium partium solam habet meridiē. Mane enim per se quidem nullum sed in illis qui ea participant, aliquod; ante resurrectionem quidem in sola animā, quando ad eam feliciter moriendo nascuntur; in resurrectione verò & in anima & in corpore, quādo ad eam felicissimè resurgendo renascuntur, quam felicitatem corporis & animæ Scriptura sancta duplicem appellat stolā; simplicem autem, solius animæ beatitudinem.

Stola duplex in Scriptura resurrectiōnem corporis & animæ significat.

Dies æternalis quomodo habeat & non habeat Mane.

Quod ergo initium aliquod habet beatitudinis, etiam nunc in animā & tunc in corpore simul & animā, in participantibus mane quoddam est, sicut dictum est; in sui vero naturā & proprietate, quæ immutabiliter fuit, & est, & erit, nunquam mane fuit, quia ipsa beatitudo, Deus est cuius immutabilitati immutabiles facti participant,

Porro Vespera nec in se, nec in participantibus habere vllō modo potuit vel poterit, quia cum illō æternabiliter fixi stabunt, cuius naturali æternitati per gratiam coniuncti sunt. Meridiem autem semper & in se & in participantibus habuit & habebit; in se quidem, propter specialē pulchritudinis, claritatis, & quietis præstantiam; in participantibus verò propter ardentissimum diuinæ charitatis feruorem, quæ in illa vitâ tantò feruentior est eā quam in hâc vitâ habere possunt, quantò constat quod illa longè est felicitior & incomparabilior istâ. Vnde Propheta, *viuit, inquit, Dominus, cuius ignis, est in Syon, & caminus eius in Ierusalem.* Plus est caminum esse quam ignem, quia ignis esse & paruus potest, in camino, autem vastior flamma succenditur. Syon verò speculatio, Ierusalem autem visio pacis dicitur: pacem verò nostrā hic interim speculamur, vt illic postmodum plenè videamus. Ex amore ergo Domini in Syon ignis est, in Ierusalem caminus, quia hic amoris eius flammis aliquatenus ardemus, vbi aliquid de illo contemplamur, sed ibi plenè ardebimus, vbi plenè videbimus quem amamus.

Dies æternalis nullā habet vesperā meridiem verò semper æternam.

Esa. 36.

Quid sit igne esse in Syon, & caminum in Ierusalem.

Meridiem ergo solam habet ista dies æternalis longè clariorem & feruentiorem præscriptorum dierū formalium siue naturalium meridiibus; quæ tamen secundum merita participantium suscipit magis

Meridies dicitur æternalis clarior est meridiibus dierum naturalium.

F & mi-

& minus, quia cum ipsa per se vna eademq; sit eâ tamen participantes dissimiliter participant. In domo enim *Patris mansiones multe sunt*, quia in vno premio diuersa est gloria electorum, sicut & miseria reprobatorum iuxta vtrorumque meritum.

Ioh. 14.

De quarum dierum meridiebus hoc loco agatur.

Hoc itaque loco nec primæ nec vltimæ diei meridies, sed inter hos mediorum scilicet actualis & intellectualis consideranda est, quia vel in actiua vel in contemplatiua vitæ studio debet pendere vniuscuiusque rectè viuentis intentio.

Igitur quoniam multi videntur in feruore diuinæ charitatis esse, siue in actiuâ siue in contemplatiua vita existentes, qui simplicem oculum non habent, quia bona non recta intentione agunt, dum hæc non pro Deo, sed pro inani gloriâ, vel pro terreno lucro ostentant, quos ab his qui verè Deum amant discernere, valde est difficile, postulat Ecclesia siue aliqua sancta anima Sponsum suum vt ei indicet aliquo modo supra positorum modorum, per Spiritum discretionis, quinam sint illi qui non simulatè sed veraciter illum diligant & sequantur, in quibus ille pascat dulcedine mandatorum suorum, & in quibus cubet & quiescat delectabili quiete virtutum in meridie, id est in feruore charitatis suæ, sicut ipse dicit; *si quis diligit me sermonem meum seruabit, & Pater meus diligit eum, & ad eum veniemus & mansionem apud*

1. Ioh. 14.

eum faciemus. Qui enim sermones Dei obseruat, probat se Deum diligere & qui Deum diligit, Dei mansione est dignus.

Quare autem huius donum discretionis postulat, subdit causam dicens *ne vagari incipiam post greges sodalium tuorum.*

Sodales Christi aliqui sunt, aliqui putantur, & quia vitæ qualitate differunt, recte non *Grex*, sed *Greges* dicuntur. Aliter enim dicuntur qui sunt, aliter qui putantur: quia hi qui sunt veraciter Christum imitantur, siue sint Prælati docentes & instructores subiectos verbo & exemplo sicut Christus discipulos; siue sint subiecti audientes & interrogantes se inuicem, sicut de Christo scriptum est, quia *inuenerunt eum in templo audientem & interrogantem eos*: qui autem putantur tantum, sed non sunt, simulantes se Christum sequi, solo nomine præfunt, & nec verbo nec exemplo subiectis præfunt, subiecti autem inter se veluti fratres sint fictâ charitate iunguntur, & ideo non agnoscuntur. Tales ergo sodales Sponsi sunt & putantur: sunt, quia veri; putantur, quia ficti.

Quocirca necessariam sibi postulat discretionem, vt quia supra promiserat, quod etiam filij matris suæ pugnaverint contra se, & ideo dubiû sit qui sint fideles qui infideles, datâ sibi discretionis gratiâ possit agnoscere quibus se debeat coniungere, quibus docentibus credere, à quibus rectè viuendi formam assumere,

Quod sodales Christi aliqui sint, aliqui putantur.

LUC. 2.

Discretio necessaria ad discernendum fideles ab infidelibus.

mere, vt sit ei necesse vagabundam circuire, & ignoranter fortasse abi- re in errores sed alium simulatorū.

Cui taliter postulanti Dominus quasi obiurgando, cur in aliqua tē- tatione de eius adiutorio diffidat, cui pro magna consolatione, diuer- sum gratiæ suæ munus contulerit, respondit, *si ignoras te ô pulchra inter mulieres?*

VERSVS VIII.

Si ignoras te ô pulcherrima inter mu- lieres, egredere & abi post vestigia Gregū, & pasce hœdos tuos iuxta tabernacula Pastorum.

Dies intel- lectualis nō modo parti- culariter in aliquo sed & vniuersali- ter in vno- quoque ho- mine potest constitui.

PAulo superius vbi quadrifor- mem descripsimus diem intel- lectualem siue actualem, particula- riter in aliquo constituimus Sapi- ente; intellectualem quidē propter rationem & lucem inter tenebras, hoc est virtutes & vitia rectē diui- dentem: actualē verò propter dis- cretionem ea quę rectē perspexerit, in opera lucis proferentē; nunc ve- rò nil prohibet vniuersaliter quoq; in vnoquoq; homine intellectuālē tantum constituere diem propter naturaliter sibi insitæ rationis viuacitatem.

Cognitio sui, diei, ig- norantia sui, nocti assimi- latur.

Ponamus ergo ad similitudinem naturalis diei qui integer diuiditur in diem & noctem, huius quoq; intel- lectualis diei in vniuersali homi- ne secundum priuationem & habi- tum duas portiones, hoc est cogni- tionem sui & ignorantiam sui qua- rum prior pro die, sequens pro no- cte reputetur.

Est enim quidam animi habitus iustitia, quando ex plenâ sui cogni- tione, quandam assumit honestatis formam, quâ affectus siue ad quam dispositus, per adiuuantem se gratiâ in tantū proficit, vt huiusmodi affe- ctio siue dispositio transeat in habi- tum, atq; ex hoc totus homo ille iu- stus prædicetur. Huius autem habi- tus priuatio est iniustitia, quando ipse animus aut nūquā admisit ali- quā pietatis formā, aut si habuit, a- misit, diuinā se deferente gratiā; vel alicuius deformitatis attraxit vitiū, cuius affectio siue dispositio simili modo trāsit in habitū priori cōtra- riū, vt sicut participatione iustitiæ iustus, ita participatione iniustitiæ dicatur iniustus: quod est secundū habitum, secundum priuationem verò, quod vel ipse caret iustitia, vel quod iniustitia est priuatio iustitiæ, iuxta descriptionem mali, quod di- citur *malum non esse aliud quā priua- tio boni*, boni autem species & iusti- tia, sicut è contrario mali iniustitia.

Iustitiæ ha- betis, iniu- stitia priua- tio est.

Sed quia hæc species boni nasci- tur ex ea parte quæ est cognitio sui, & species mali ex ea parte quæ est ignorantia sui, dicendum est quid sit seipsū cognoscere & ignorare.

Mali descri- ptio.

Seipsum quippe veraciter cog- noscit quisquis subtili indagacione perpendit quantum præster omni visibili creaturæ in eo quod ad si- militudinem Dei creatus est, quæ similitudo non in corpore, sed in mente attenditur secundum præ- rogatiuam rationis intelligentis

Cognitio & ignoran- tia sui in quo consi- stat.